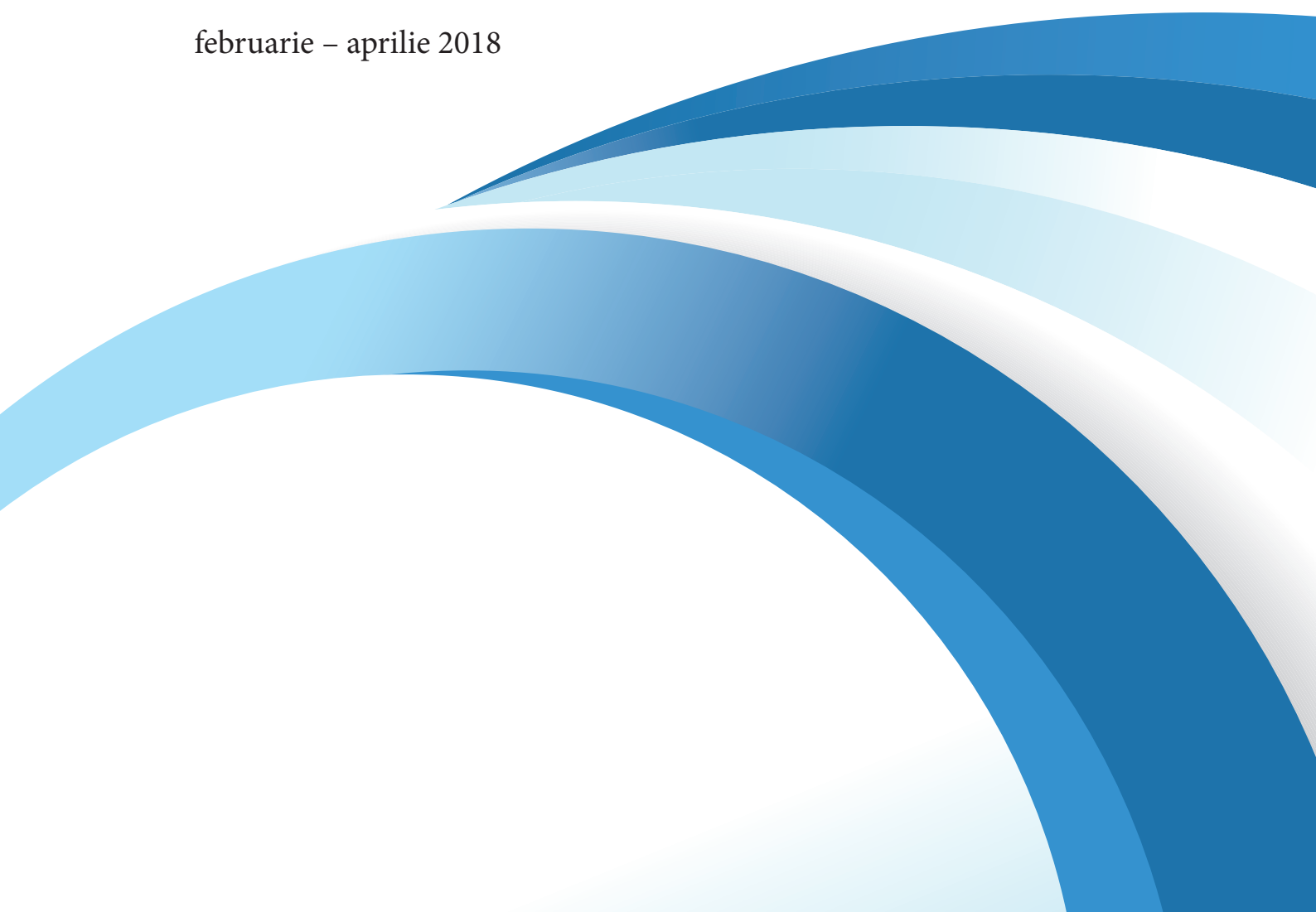

SUMAR

AL CELOR MAI BUNE ȘI MAI PROASTE 11 POLITICI LOCALE ȘI REGIONALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

februarie – aprilie 2018

SUMAR

AL CELOR MAI BUNE ȘI MAI PROASTE 11 POLITICI LOCALE ȘI REGIONALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Perioada de implementare

februarie – aprilie 2018

www.viitorul.org

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Administrația IDIS „Viitorul” și Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru alte detalii, vă rugăm să contactați responsabilul pe presă, Victor URSU la următoarea adresă: ursu.victoor@gmail.com sau la numărul de telefon **069017396**.

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hâncu 10/1, 2005, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Acest sumar reprezintă continuarea seriei de evaluări a unor politici și acțiuni de interes public analizate în cadrul proiectului „Promovarea transparenței și sustenabilității financiare a politicilor regionale, a întreprinderilor de stat și a autorităților locale din Republica Moldova”.

Prima serie de măsurări publice a fost prezentată la sfârșitul lunii ianuarie 2018, încorporând 13 politici selectate, discutate și măsurate prin intermediul unui Consiliu de Evaluatori independenți, selectați de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, pe baza experienței lor administrative și de cercetare din diverse domenii: agenții pentru dezvoltare regională, centre de consultanță, asociații de business, think tankuri, autorități locale, avocați și cadre universitare.

Evaluatorii au fost invitați să evalueze o serie de decizii și politici locale cu caracter social-economic (reglementări, decizii de privatizare, documente de strategie, concepte de politici publice), propuse ori adoptate de către autoritățile locale de nivelul I și II, în domeniul lor de atribuții recunoscute de legislație. Scopul evaluării constă în descrierea practicilor durabile, rezistente în timp, care pot fi transferate și în alte localități.

Deși au fost recepționate 25 de politici și măsuri, Consiliul de Evaluare a selectat 11 dintre cele mai notabile, unice, inovatoare și semnificative pentru dezvoltarea economică și socială a Republicii Moldova, pe baza unor punctaje folosite de evaluatori.

Metodologia de evaluare a fost elaborată de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Institutul pentru Reforme Economice și Sociale din Slovacia (INEKO), cu sprijinul financiar al Programului de Asistență Oficială pentru Dezvoltare al Republicii Slovace (SlovakAid).

Scopul cooperării celor două institute este de a identifica mecanismele care pot spori transparența, crește gradul de responsabilitate financiară și a îmbunătăți semnificativ calitatea politicilor regionale, a întreprinderilor aflate în proprietate publică și a autorităților locale din Republica Moldova.

Scorurile obținute pe localități

Localitatea	Calitatea [-3; 3]	Importanța [0%; 100%]	Scor final [-300; +300]	Clasament
Chișcăreni	2,6	90%	236,7	I
Vinogradovca	2,3	93%	209,3	II
Selemet	2,2	84%	184,0	III
Țâpala	2,1	79%	168,3	IV
Văleni	2,1	78%	160,7	V
Costești	1,9	78%	146,6	VI
Edineț	1,9	75%	141,0	VII
Malcoci	1,9	73%	137,2	VIII
Larga	1,9	72%	135,4	IX
Cetireni	1,8	71%	124,3	X
Călărași	1,3	66%	86,5	XI

Metodologia evaluării

Membrii Consiliului de Evaluare au examinat 25 de măsuri (politici) importante pentru dezvoltare economică și socială locală după două criterii: (1) calitate (acceptabilitatea lor) și (2) relevanță (importanța lor pentru societate și actorii locali).

Măsurarea a cuprins estimarea efectelor acestor politici și decizii locale asupra dezvoltării sustenabile și bunăstării comunităților în care acestea au apărut; adică efectele multiplicatoare.

Grila de măsurare a calității măsurii a cuprins valori variabile de la dezaprobare deplină la evaluare neutră (0) până la aprobare deplină [-3; +3]. Experții au evaluat și importanța măsurii pentru societate și economie, folosind o scară procentuală [0%; 100%], notând prin acest indicator gradul de durabilitate al măsurării pentru comunitatea locală și societate în ansamblu.

Scorurile au fost calculate pe baza valorii medii obținute de la calitatea măsurii (politicii) înmulțită la coeficientul ce exprimă valoarea medie a importanței măsurii pentru societatea locală și economie. Scorul final al măsurilor evaluate variază între [-300; +300]. Potrivit metodologiei folosite, toate măsurile pot fi reprezentate pe o hartă de intensități relative, care indică astfel contribuția evaluată de experți a măsurilor respective asupra dezvoltării sociale și economice.

Descrierea unor politici analizate în cadrul Consiliului de Evaluare

N/o **TITLU:** „Energie curată pentru copii sănătoși cu ajutorul panourilor solare instalate la grădinița de copii din comuna Chișcăreni, raionul Sângerei”
RAPORTOR: Silvia Țurcanu, primarul comunei Chișcăreni

I **Măsura urmărită de autoritate - Politici locale de producere a energiei curate și ieftine pentru instituțiile publice comunale.**

La grădinița de copii din comuna Chișcăreni au fost instalate mai multe panouri solare pentru generarea energiei curate. Conform proiectului, circa 60 de panouri captează energia solară și o transformă în energie electrică, capabilă să substituie până la 90% din consumul zilnic al instituției respective și 80 de tuburi integrate într-un sistem de colectoare solare, care asigură grădinița cu apă caldă. Inițiativa a aparținut administrației publice locale încă din anul 2013. Proiectul scris și justificat de către autoritățile comunei a avut un buget total de 70 515 dolari SUA.

Finanțatori: Fondul Global de Mediu și Programul de Granturi Mici (GEF SGP), Primăria comunei Chișcăreni, AO „Dialog”, AO „Educatorii și părinții”.

Beneficiari: 190 copii, cadre didactice, personalul auxiliar și părinții.

Rezultate obținute:

Pe baza noului sistem, instituțiile abilitate au generat:

- 14 660 kWh/an-energie electrică regenerabilă produsă;
- 7 200 kWh/an energie termică produsă;
- 87,4 tone CO₂/an - reducere.

Beneficii generale: Despre beneficiile trecerii la energia curată au fost informați și convingși să urmeze exemplul circa 28 000 de cetățeni și 320 reprezentanți ai altor primării interesate de exemplul pozitiv relatat; subiectul a atras atenția presei regionale și naționale; au fost organizate evenimente informative și culturale. Din punct de vedere calitativ, proiectul a putut influența gradul de conștientizare a populației asupra situației ecologice din localitate, schimbarea climaterică și responsabilitățile sectorului public de a promova alternative fezabile la problemele legate de consumul populației. Proiectul a influențat bunăstarea populației, contribuind la crearea de plus-valoare și posibilitatea administrației publice locale de a orienta resursele financiare disponibile spre rezolvarea altor probleme stringente a comunității. Reducerea consumului de resurse energetice fosile (cărbune și gaz natural) la producerea energiei electrice și încălzirea apei. Problema cheltuielilor mari pentru energie și creșterea continuă a prețului impune acționarea strategică prin obținerea unei independențe energetice (substituirea energiei din rețeaua publică cu cea de la soare).

COMENTARIU: Proiectul se încadrează perfect în contextul unor politici naționale prioritare ale țării de promovare a unor surse alternative de energie și sporire a eficienței energetice. Proiectul implementat de către autoritățile locale din Chișcăreni poate conduce la economisirea resurselor energetice și a mijloacelor financiare ale bugetului local. Economii anticipate în urma inițiativei locale pot fi orientate spre renovarea clădirilor sau a infrastructurii acesteia, îmbunătățind serviciile oferite de grădiniță.

Majoritatea evaluatorilor au calificat acest tip de politică locală drept „demnă de urmat” și „un proiect model pentru alte primării”. Nu au fost suficiente însă datele prezentate de raportor pentru unii dintre evaluatori, aceștia solicitând date suplimentare asupra consumului curent și economiile anticipate sau reale, comparate cu sistemul anterior de furnizare a electricității și energiei termice. Care sunt riscurile de întreținere? Dacă beneficiile notate de raportor sunt reale atunci proiectul dovedește existența unei bune experiențe care poate fi preluată și de alte instituții locale sau vecine, generând economii în consumul de energie electrică și termică, având drept rezultat reducerea poluării mediului ambiant.

Scoruri: CALITATEA [+2,6] RELEVANȚĂ (90%)

N/o	<p>TITLU: „Colectoare solare instalate în 20 de gospodării și la grădinița de copii din satul Ciumai, comuna Vinogradovca, raionul Taraclia”</p> <p>RAPORTOR: Tatiana Țurcan, primarul comunei Vinogradovca</p>
II	<p>Măsura urmărită de autoritate - Politici de stimulare a capacităților de generare a energiei curate.</p> <p>Decizia administrației publice locale din comuna Vinogradovca urmărește scopul de a consolida capacitățile locale de a genera alternative efective pentru energia convențională. La inițiativa primarului, a fost lansată inițiativa „Aprinde soarele - trăiește confortabil”, care a debutat cu un atelier practic de cinci zile. Atelierul a avut drept scop să informeze publicul interesat asupra unor modalități de folosire practică a tehnologiilor de generare a electricității din surse solare, precum și a surselor de finanțare accesibile. Până la sfârșitul sesiunii de instruire participanții au reușit să confecționeze cu materialele proprii primul colector solar, care a fost instalat la grădinița de copii din satul Ciumai, comuna Vinogradovca. De asemenea, alte 20 de colectoare au ajuns în casele locuitorilor din cele patru sate ale comunei. Pentru confecționarea lor, gospodarii au primit câte 200 euro de la donatori, iar restul resurselor au fost investite din sursele proprii.</p> <p>Bugetul total: 11 000 euro.</p> <p>Finanțatori: „Gutta Club”, Asociația Femeilor din Europa pentru un Viitor Comun (WECF), Primăria comunei Vinogradovca.</p> <p>Actorii implicați: Administrația publică locală (APL), administrația grădiniței din satul Ciumai, locuitorii comunei, WECF.</p> <p>Rezultate obținute:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 de persoane instruite în confecționarea colectoarelor. ➤ Un colector solar instalat la grădinița din satul Ciumai. ➤ 20 de colectoare instalate în gospodăriile locuitorilor comunei. ➤ Cheltuielile pentru electricitate s-au redus cu aproximativ 18%. ➤ Locuitorii au dobândit cunoștințe practice cu privire la utilizarea eficientă a energiei solare. ➤ Participanții la proiect au confecționat cu puterile și resursele proprii colectoare solare și își transmit cunoștințele altor locuitori, vecini și prieteni.
<p>COMENTARIU: Proiectul este valoros pentru comunitățile mici și are meritul de a crea economii bugetare deopotrivă cu educarea populației în materie de noi tehnologii de eficiență energetică. Este un câștig pentru APL și o investiție în răspunderea autorităților de a asigura sustenabilitate proiectului. Se remarcă faptul că Primăria Vinogradovca a reușit să mobilizeze în sprijinul propriului său proiect un număr impresionant de parteneri externi și locali, creând atractivitate ideilor sale prin extragerea unor beneficii concrete în folosul familiilor care s-au asociat la implementarea proiectului.</p> <p>Evaluatorii au notat că în Republica Moldova sporește numărul proiectelor orientate spre economii de resurse energetice și există o diversitate de tipuri de proiecte. Proiectul poate fi considerat drept „o inițiativă demnă de urmat” și „un model reușit de politici locale în sfera energetică”. Este important, au susținut unii evaluatori, ca investițiile în energie verde să livreze rezultate care să convingă populația și să o instruiască asupra beneficiilor de practicare a tehnologiilor respective.</p>	

Scoruri: CALITATEA [+2,3] RELEVANȚĂ (93%)

N/o	<p>TITLU: „Centrul social pentru copiii cu dizabilități și cei din familiile social-vulnerabile din satul Selemet, raionul Cimișlia”</p> <p>RAPORTOR: Tatiana Badan, primarul satului Selemet</p>
III	<p>Măsura urmărită de autoritate - Politici sociale orientate spre crearea de beneficii suplimentare persoanelor cu dizabilități.</p> <p>La inițiativa Primăriei Selemet, în parteneriat cu Organizația umanitară „Norge Moldova” și Asociația Obștească „Baștina”, a fost semnat acordul unui proiect social, destinat susținerii grupurilor vulnerabile. În acest scop s-a alocat de la Primărie un bloc al grădiniței din localitate, care a fost renovat complet pentru a găzdui un centru de tip social comunitar. Prin intermediul acestui parteneriat, organizațiile implicate au constituit un centru social pentru copiii cu dizabilități și copiii proveniți din familii social-vulnerabile. Centrul a devenit funcțional la 20 februarie 2013.</p> <p>Bugetul total: 790 500 lei.</p> <p>Finanțatori: Organizația „Norge Moldova”; Ambasada Poloniei; APL; Consiliul raional Cimișlia; Biserica creștină „Isus Hristos”; Asociația Obștească „Baștina”.</p> <p>Rezultate obținute:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 46 de copii cu dizabilități și din familiile social vulnerabile; copiii fără părinți din localitate beneficiază de un serviciu social la nivel profesional. ➤ Șapte locuri de muncă create. ➤ Serviciile din cadrul centrului sunt oferite de către un psiholog, un asistent social, asistenta medicală și câțiva voluntari. ➤ Oportunitate de extindere a serviciilor sociale prin deschiderea ulterioară a unei cantine. ➤ Cazurile de încălcare a ordinii publice și abandonul școlar în rândul copiilor au scăzut cu 7%. ➤ Asigurarea incluziunii sociale a copiilor cu nevoi speciale. ➤ Asigurarea durabilității proiectului. ➤ Asigurarea permanentă a transparenței proiectului. <p>Centrul social reprezintă o platformă de incluziune a copiilor greu adaptabili și nu reprezintă un orfelinat. Printre activitățile pe care le desfășoară copiii se numără pregătirea temelor pentru acasă, lecții de desen, croșetat, joc de dame și șah, lecții IT și diverse activități distractiv - educative. Centrul social este unicul centru social la nivel local din raionul Cimișlia.</p>

COMENTARIU: Formarea unor centre pentru copii cu dizabilități este un subiect care preocupă mai ales localitățile în care se manifestă fenomenul emigrației externe. El poate furniza beneficii unor grupuri de persoane cu nevoi speciale și dizabilități, care creează vulnerabilitate, dar și ca forme de izolare față de restul comunității. S-a pus problema durabilității proiectului și calității serviciilor oferite. Un centru social poate crea un model de integrare laudat de persoanele care beneficiază de serviciile centrului poate fi interesant și reaplicabil, în timp ce un centru care este administrat neadecvat poate crea publicitate negativă și persoane nemulțumite, ceea ce ridică problema riscurilor asumate de APL. Există mai multe modele de succes la nivel comunitar, generând oportunități de interacțiune și cooperare intercomunitară pe teme de interes comun. Evaluatorii au apreciat înalt implicarea mai multor actori și parteneri locali, dar și faptul că apariția centrului a creat politici de monitorizare constantă a schimbărilor comportamentale și creșterea conștientizării în privința aplicării unor politici avansate de integrare și susținere a grupurilor vulnerabile din comunitatea locală.

Scoruri: CALITATEA [+2,2] RELEVANȚĂ (84%)

N/o	<p>TITLU: „Aprovizionarea cu apă potabilă a locuitorilor din satul Bălțați, comuna Țâpala, raionul Ialoveni”</p> <p>RAPORTOR: Ilie Castraveț, primarul comunei Țâpala</p>
IV	<p>Măsura urmărită de autoritate - Politici de îmbunătățire a serviciilor de asigurare cu apă potabilă în mediul rural.</p> <p>O problemă gravă pentru locuitorii comunei Țâpala era lipsa apei potabile de calitate și persistența unor boli grave a populației în urma consumului de apă necalitativă. Autoritățile locale au răspuns la această problemă prin adoptarea unei decizii pentru nevoia vitală a populației din Țâpala, cu mobilizarea populației locale și a Consiliului raional Ialoveni, ceea ce a condus la crearea unui apeduct care să asigure cu apă potabilă populația satul Bălțați.</p> <p>Bugetul total: 625 000 lei.</p> <p>Finanțatorii și actorii implicați: Consiliul raional Ialoveni, Primăria comunei Țâpala, agenții economici locali, administrația grădiniței din satul Bălțați, comunitatea.</p> <p>Rezultate obținute și beneficiarii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 7,636 km apeduct central construit. ➤ Reparația capitală a sondei arteziene și amenajarea zonei de protecție sanitară. ➤ Conectate 218 gospodarii, șase agenți economici și grădinița din sat. ➤ Prețul serviciului - 8 lei/m3. ➤ Îmbunătățirea vieții, a sănătății și a condițiilor de trai pentru locuitorii satului Bălțați. ➤ Ameliorarea stării sanitar-epidemiologice a localității. <p>În urma implementării acestei politici, administrația publică locală din comuna Țâpala a realizat că problemele de aprovizionare a apei potabile pot fi rezolvate prin cooperare și planificare, având efecte pozitive asupra stării generale a populației.</p>
<p>COMENTARIU: Evaluatorii au remarcat caracterul pozitiv al proiectului, care rezolvă în mod adecvat problemele de furnizare a apei potabile. Populația cere servicii de calitate, iar administrația locală caută proiecte de infrastructură și asaltează donatorii cu necesități urgente de modernizare a serviciilor. Întrebările care nu reies din prezentarea raportată a proiectului țin de meritele tehnice ale serviciului prestat – vor fi conectați în mod echitabil toți locuitorii ori numai cei care-și permit să achite conectarea? Cine va gestiona serviciul? Ce plăți se vor cere pentru consumatorii de apă? Care sunt riscurile și durabilitatea sa financiară? Mai multă informație de natură tehnică ar fi putut calma aceste preocupări ale evaluatorilor. În general, finanțarea infrastructurii comunale legată de sistemele centralizate de alimentare cu apă și canalizare este esențială. Evaluatorii au pus la îndoială randamentul economic al sistemului creat cu multe investiții și livrarea apei la un tarif de 8 lei, ceea ce ar crea în opinia lor o problemă de sustenabilitate și riscul ca noul sistem să nu funcționeze curând ori să fie deconectat. În mod unanim, evaluatorii au susținut oportunitatea acestui tip de proiecte care îmbunătățesc calitatea vieții în mediul rural și creează condiții pentru prevenirea și stoparea migrației.</p>	

Scoruri: CALITATEA [+2,1] RELEVANȚĂ (79%)

N/o **TITLU: „Inițiativa constituirii unui Muzeu al pâinii din satul Văleni, raionul Cahul”**
RAPORTOR: Silvia Știrbeț, primarul comunei Văleni

V Măsura urmărită de autoritatea publică locală - Potici locale de educație publică.

În satul Văleni, raionul Cahul, populația are o atitudine deosebită față de tradițiile locale etnoculturale, care atribuie pâinii un simbolism aparte. Pâinea nu este doar un obiect de consum curent, dar și un motiv de creativitate culinară, domeniu de artă, reieșind din multitudinea de sărbători și ritualuri în care sunt coapte diverse tipuri de pâine (cozonaci, pâști, hulubi, pite, plăcinte, saralii), reprezentând și o formă de comunicare între generații. Autoritățile localității Văleni au decis să trateze subiectul pâinii ca o temă pentru activități de educație publică pentru populația și tinerii din localitate. APL au abordat astfel tradițiile locale de coacere a pâinii în scopuri de consum, ritualice și alte tipuri de sărbători. Tradiționalii colaci pentru nuntă și cumătrii, hulubașii din făină de grâu, alte tipuri de colaci, pâști, cozonaci; în total peste 20 feluri de pâine au devenit o carte de vizită a localității, fiind prezentate celor care vizitează împrejurimile, oaspeților și turiștilor care pot învăța despre cum prețuiesc pâinea locuitorii satului. Muzeul pâinii se află chiar în centrul satului și oferă vizitatorilor posibilitatea nu numai de a vedea și a gusta pâinea care se face la brutăria din sat, dar și să cunoască tradițiile locului, având parte de un program artistic cu renumita „bunică de la Văleni”, care face parte din formația rock „Zdob și Zdub”. Muzeul pâinii a fost creat și este gestionat de antreprenoarea locală Vera Camenschi. Ideea de a deschide un astfel de muzeu i-a venit proprietarei, după ce pâinea coaptă în brutăria sa a fost premiată la un concurs internațional. Muzeul concentrează toate tradițiile din sat legate de pâine, începând de la semănatul grânelor primăvara și până la jucatul colacilor toamna. Burnăcei, poduri, covrigi sau colacul mirelui sunt doar câteva tipuri de pâine cunoscute în regiune, expuse în muzeul de specialitate.

Rezultatele obținute:

- Satul Văleni și-a format o carte de vizită atractivă, folosind tradițiile locale pentru a se impune pe harta traseelor turistice.
- Muzeul pâinii este vizitat de mulți turiști străini și locali, elevi dornici să-și cunoască ținutul natal, studenții de la facultatea de etnografie și turism.
- În 2017, mai multe grupuri de turiști germani și austrieci au vizitat destinațiile turistice din satul Văleni, venind în Moldova prin portul Giurgiulești.

Rezultatele au reconfirmat coeziunea și mândria populației de a păstra tradițiile locale în coacerea de pâine și a stimulat un puternic spirit comunitar de căutare și diversificare a serviciilor oferite (brutăria, case model, rețete unicele). Administrația locală consideră subiectul foarte bogat în efecte economice și își propune să promoveze și să valorifice direcția de dezvoltare a serviciilor turistice, pornind de la existența acestor tradiții și obiceiuri strămoșești, care ar putea stimula dezvoltarea durabilă a localității, situată în regiunea limitrofă Giurgiuleștilor a „Deltei moldovenești”, conexe Prutului de Jos. Mai mult găsiți pe „muzeulpainii.wordpress.com”.

COMENTARIU: Membrii Consiliului de Evaluare au remarcat acest proiect lansat de autoritățile satului Văleni ca fiind o foarte bună practică de mobilizare a comunității și creare a unor direcții strategice de dezvoltare economică. Inițiativa aprobată prin decizia Consiliului Local ajută comunității să creeze un brand local legat de păstrarea și dezvoltarea tradițiilor culinare. Aceste acțiuni arată interesul APL de a dezvolta condiții atractive pentru turism și promovarea serviciilor de interes pentru comunitate. Ca obiectiv, dezvoltarea turismului rural are certe scopuri economice și social-culturale. Unii evaluatori au solicitat mai multe detalii cu privire la strategia de marketing a APL și dacă muzeul instituit este conectat la o rețea națională sau regională de instituții. Proiectul are nevoie de promovare, iar bugetul local ar putea oferi stimulente unor gospodării eco-turistice. În zona de Sud, aceste inițiative sunt avantajate de tradițiile bogate locale, dar turismul agricol și rural are nevoie însă de metodologii complexe și investiții diversificate. Proiectul a fost notat cu scoruri înalte ca importanță și atracție.

Scoruri: **CALITATEA [+2,1] RELEVANȚĂ (78%)**

N/o	<p>Titlu: „Constituirea unui Parteneriat Public-Privat (PPP) între Primăria Costești și Casa de sortare și ambalare a fructelor și legumelor”</p> <p>Raportor: Ion Sula, președintele Asociației producătorilor și exportatorilor de struguri de masă din Costești</p>
VI	<p>Măsura urmărită de autorități - Stimulente economice pentru creștere competitivă.</p> <p>Suprafața de 2 880 m², cu capacitatea de păstrare 1 500 tone de producție. Zece camere frigorifice de 110 tone și patru camere de 70 tone. Aici funcționează două linii de ambalare a strugurilor, cu capacitatea de 6 tone/oră. Inițiatorii practicii: APL și un grup de producători, veniți din Italia, care s-au asociat.</p> <p>Bugetul total: 29 975 mii lei.</p> <p>Finanțatori: Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Asociația producătorilor și exportatorilor de struguri de masă din satul Costești.</p> <p>Actorii implicați: APL, firma „FructBioImpex”, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, reprezentanții Băncii Mondiale, Ambasada SUA, Ambasada României, agricultorii din cadrul Asociației producătorilor de struguri.</p> <p>Beneficiari: Agricultorii din regiunea de centru a țării.</p> <p>Rezultate obținute:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Asigurarea locurilor de muncă și întoarcerea în satul natal a unor persoane plecate anterior în străinătate (centrul are 40 de angajați permanent). ➤ În perioada caldă a anului, personalul este suplinit triplu (120 angajați), asigurând un proces de lucru rapid și calitativ. ➤ În perioada când nu este producție pentru a fi ambalată, angajații sunt implicați în lucrări agricole și instruirii de recalificare. ➤ Au fost ambalate: în anul 2015 - circa 400 tone struguri, 2016-800 tone; 2017 – 600 tone. <p>Beneficii generale: Asigurarea locurilor de muncă și atragerea investițiilor contribuie la dezvoltarea socio- economică a satului Costești. Aceste tehnologii garantează că produsele sunt calitative și inofensive, lucru indispensabil pe piața Uniunii Europene.</p>
<p>COMENTARIU: Membrii Consiliului de Evaluare au salutat intenția autorităților de a căuta modalități de sporire a prosperității locale prin crearea locurilor de muncă, subliniind că asemenea proiecte se bucură de încredere și merită a fi susținute pe larg. Unii evaluatori au solicitat mai multe informații din partea raportorului despre mecanismul de funcționare a PPP în acest caz concret, notând că legislația națională este confuză la subiectul garanțiilor de îndeplinire a sarcinilor trasate de părți, ceea ce face ca administrația locală să evite semnarea unor acorduri PPP din motiv de riscuri legale. Vorbind despre proiecte de consolidare a economiei locale, totuși raportorul nu se referă la identificarea unor piețe de desfacere pentru produsele ambalate, chiar dacă acest lucru ar influența decisiv asupra rezultatelor proiectului comun. Alți evaluatori s-au întrebat de ce anume PPP a fost ales de Primărie, nefiind clar ce anume a obținut Primăria în schimbul participării la proiect. Evaluatorii au remarcat însă prioritatea majoră pentru populație a proiectelor de creare a locurilor de muncă și dezvoltării localității prin antreprenoriate funcționale, care generează locuri de muncă, taxe suplimentate în bugetul local, capacități locale de consolidare a infrastructurii și potențialului de export al economiei locale. Marea majoritate a evaluatorilor a notat capacitatea de replicare a proiectului raportat la Costești de alte comunități. Ar rămâne de precizat însă că din descriere nu se desprinde ideea grupului de producători locali implicați în proiect raportat la populația aptă de muncă. Sunt oare condițiile financiare fezabile pentru producători și Primărie, pot fi oare considerate drept echitabile condițiile oferite producătorilor mici și mijlocii din localitate în ceea ce privește condițiile de aderare la Casa de sortare. Aceste întrebări suplimentare au influențat scorurile alocate acestei practici.</p>	

Scoruri: CALITATEA [+1,9] RELEVANȚĂ (78%)

N/o	TITLU: „Lansarea serviciului de taxi social în orașul Edineț” RAPORTOR: Constantin Cojocaru, primarul municipiului Edineț
VII	<p>Măsura urmărite de autoritate – Politici public-private în ajutorul persoanelor cu dizabilități fizice.</p> <p>Primul taxi social din Moldova circulă zilnic pe străzile municipiului Edineț. De serviciile taxiului social pot beneficia persoanele cu dizabilități și deficiențe locomotorii din satele Alexăndreni, Gordineștii Noi și municipiul Edineț. Beneficiarii pot apela la serviciile taxiului social când vor să ajungă la instituțiile publice: spital, policlinică, farmacie etc. Inițiativa a fost lansată de Primăria municipiului la 01 ianuarie 2015. Toate cheltuielile sunt acoperite din bugetul local. În primul an, Primăria a cheltuit 56 mii lei.</p> <p>Elementele inovatoare și rezultatele obținute:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Anual, beneficiază de acest serviciu circa 1 000 de persoane. ➤ Taxiul social servește de la 7 la 12 persoane pe zi. ➤ Beneficiarii acestui tip de serviciu au înțeles și acceptat sistemul de transport propus de autorități și s-au obișnuit cu el, au devenit înțelegători, adresându-se din timp pentru acest serviciu la anticamera Primăriei. ➤ Cheltuielile suportate de autorități au crescut la cca 200 mii lei pe an, dar impactul inițiativei este mult mai mare, ajutând la integrarea și responsabilizarea comunității pentru necesităților grupurilor vulnerabile. ➤ Posibilitatea de deservire este pentru instituțiile de cea mai mare importanță și necesitate: spital, Primărie, cadastru, Consiliul raional și alte instituții. ➤ Taxiul social reprezintă un serviciu de transport fără achitarea plăților de către grupurile vulnerabile și a fost extins recent și pentru orice bătrân, dar nu mai des de o dată la trei zile. ➤ Implementarea unui taxi social la Edineț a făcut mai multe persoane pensionare și cu probleme locomotorii să simtă impactul acestei inițiative, posibilitatea de interacțiune între administrația publică locală și cetățenii defavorizați. Deschiderea și transparența inter-relațională APL - cetățeni-instituții publice etc.

COMENTARIU: Consiliul de Evaluare a remarcat caracterul inovator al serviciului de „taxi social”, care manifestă grija administrației publice locale față de nevoile persoanelor cu dizabilități fizice. Este un model de servicii sociale extinse spre comunitate, care poate trezi interesul altor localități. Totuși, serviciile de taxi pot să apară doar în urbe sau în localitățile în care există fonduri locale disponibile nevoilor sociale. Odată fiind stabilit scopul benign al acțiunii, evaluatorii s-au întrebat însă cât costă acest serviciu bugetul Primăriei, din ce fel de fonduri s-a reușit lansarea acestui serviciu și cum se vor monitoriza serviciile prestate de companiile implicate, în ce măsură s-au urmat proceduri transparente și credibile de achiziții etc. S-a atras atenția asupra bugetului de 200.000 lei pentru menținerea serviciului. Menționând originalitatea, evaluarea a cerut precizie asupra numărului de beneficiari pe durata unui an de întreținere și raportul cost-beneficiu evaluat prin intermediul bunurilor care ar fi putut fi livrate grupurilor țintă dacă banii s-ar fi folosit în alt scop.

Scoruri: **CALITATEA [+1,9] RELEVANȚĂ (75%)**

N/o	<p>TITLU: „Plantarea pădurii de salcâm în satul Malcoci, raionul Ialoveni”</p> <p>RAPORTOR: Serghei Puiu, primarul satului Malcoci</p>
VIII	<p>Măsura luată de autoritate - Politici locale de extindere a plantațiilor de pădure tânără.</p> <p>Autoritatea publică locală din satul Malcoci a decis să planteze o pădure de salcâm, luând această decizie pentru a preveni alunecările de teren și eroziunea solului, dar și cu scopul extinderii pădurilor disponibile pe teritoriul localității.</p> <p>Finanțatori: Administrația publică locală, Ocolul silvic Strășeni.</p> <p>Buget APL: 2500 lei.</p> <p>Număr puieți: 28 000.</p> <p>Număr ore muncite: 5 zile / 8 ore, în total 40 ore</p> <p>Voluntariat și angajați: 50 voluntari și 25 de angajați ai Ocolul Silvic</p> <p>Actorii implicați: Reprezentanții APL; specialiștii de la Ocolul silvic Strășeni și locuitorii satului. Pentru aceasta, Primăria a cheltuit 1500 lei, puieții de salcâm au fost oferți de Ocolul Silvic de la Strășeni, iar cei mai harnici gospodari au plantat puieții.</p> <p>Beneficiari și rezultate obținute:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Extinderea spațiilor verzi, 6 ha plantați cu puieți. ➤ Beneficiari locuitorii satului Malcoci, în număr de 2500 de persoane. ➤ Prevenirea eroziunii solului și a alunecărilor de teren. ➤ Pe viitor, locatarii vor fi asigurați cu lemne pentru foc. ➤ Gospodăriile din preajmă nu mai sunt în pericol. ➤ Masivul a fost înverzit, astfel contribuie la îmbogățirea teritoriului cu oxigen. ➤ Parteneriatul APL și comunitate pentru soluționarea problemelor locale. <p>Practica dată este deosebită prin faptul că la implementarea ei au participat atât reprezentanții administrației publice locale, cât și locuitorii satului, astfel evitându-se un dezastru ecologic care putea să afecteze mai mulți cetățeni. Nici un sfat din lume nu te ajută până când nu te ajuți singur.</p>
<p>COMENTARIU: Membrii Consiliului de Evaluare califică acest tip de proiecte drept foarte important pentru coeziunea comunității pentru că mediul ambiant și politicile locale sunt esențiale pentru sustenabilitatea comunitară. Consiliul a apreciat proiectul, notând că deciziile APL trebuie să fie sprijinite și înțelese de cetățeni, iar abordările să fie creative și participative. Un proiect de acest gen creează de regulă un impact pozitiv oriunde. În cadrul Consiliului de Evaluare au existat însă și opinii că o asemenea măsură este ordinară și nu merită note foarte mari. Este plantația o investiție în cultura comunitară sau o idee care poate genera profit, sau ambele? Alți evaluatori au remarcat faptul că asemenea proiecte efectuate cu bugete mici crește capitalul social și are impact asupra mediului și a resurselor locale.</p>	

Scoruri: CALITATEA [+1,9] RELEVANȚĂ (73%)

N/o	<p>TITLU: „Inițiativa înființării unui pavilion pentru produse animaliere la piață comunală amenajată în comuna Larga, raionul Briceni”</p> <p>RAPORTOR: Radu Urechean, primarul comunei Larga</p>
IX	<p>Măsura urmărită de autoritatea publică locală - Politici de sporire a standardelor sanitare în instituțiile de consum public.</p> <p>Constatarea repetată a unor critici legate de condițiile de funcționare a pieței agricole locale a fost analizată în cadrul ședințele locale. Prin deciziile Consiliului Local, Primăria a decis să creeze un proiect de amenajare a unor pavilioane specializate, la standardele moderne de igienă în comerțul public. Producătorii locali din comuna Larga și din satele vecine au acum un spațiu sanitar pentru a-și comercializa producția - piața comunală amenajată cu un pavilion destinat comercializării producției de origine animalieră. Pavilionul este dotat cu echipamentul necesar pentru asigurarea condițiilor de igienă sanitară pentru vânzarea producției. În cadrul pavilionului mai activează și laboratorul sanitar-veterinar care verifică calitatea produselor.</p> <p>Bugetul total: 366 506 lei.</p> <p>Finanțatori: Administrația publică locală, PNUD Moldova.</p> <p>Actorii implicați: APL, întreprinderea municipală „Prestservicii Nord”, Incubatorul de Afaceri din comuna Larga, producătorii, comercianții și cumpărătorii.</p> <p>Rezultatele obținute:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Numărul comercianților s-a dublat, ceea ce prezintă un plus pentru cumpărători. ➤ Cetățenii sunt siguri de calitatea produselor comercializate. ➤ Există locuri disponibile pentru producătorii din satele vecine. ➤ Pavilionul este construit după standarde, dotat cu echipament necesar pentru buna desfășurare a pieții și menținerea igienei. ➤ În fiecare zi de piață, este prezent medicul care efectuează probele în laborator, garanția calității produselor în vânzare. <p>Rezultate generale: În urma implementării practicii s-a obținut rezultatul dorit care a fost și scopul inițial: îmbunătățirea serviciilor publice. Aceasta este și dovada durabilității practicii implementate, prin care s-a obținut experiența pozitivă caracterizată că se poate face și pentru lumea din sat.</p>
<p>COMENTARIU: Membrii Consiliului de Evaluare au salutat acest proiect, care vine în întâmpinarea dezvoltării inițiativei antreprenoriale locale. S-a notat efectul descris de raportor că intenția APL a fost de a răspunde populației prin creșterea condițiilor de igienă și consolidare a sustenabilității mediului comercial în condiții de igienă. Proiectul este util prin aprobarea și aplicarea unor standarde sanitare. Asemenea proiecte sunt necesare tuturor comunităților în care există piețe agricole. Posibil că acest tip de proiecte atrage atenția comunităților vecine și poate crea verigi suplimentare în raport cu antreprenorii locali și cu turismul agricol care ar putea fi conectat.</p>	

Scoruri: CALITATEA [+1,9] RELEVANȚĂ (72%)

N/o	<p>TITLU: „Dezvoltarea Planului Urbanistic General pentru satul Cetireni, raionul Ungheni”</p> <p>RAPORTOR: Ana Dicusar, primarul satului Cetireni</p>
X	<p>Măsura urmărită de autoritate - Politici locale de sistematizare și planificare a dezvoltării.</p> <p>Primăria satului Cetireni a elaborat, și Consiliul local a aprobat Planul Urbanistic General (PUG), care reprezintă un element important dintr-un program mai larg de amenajare a teritoriului și dezvoltării localității. Pe baza PUG sunt dezvoltate ulterior mai multe documente tehnice: diagnostic, prioritățile dezvoltării, analiza problemelor, reglementări de urbanism pentru întregul teritoriu administrat (suprafețe din intravilan și extravilan). Caracteristicile PUG adoptate în cadrul Planului Urbanistic General:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valorificarea potențialului natural, economic și uman; • reorganizarea și dezvoltarea căilor de comunicație; • modernizarea și dezvoltarea echipării edilitare; • stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan; a zonelor construibile, funcționale, protejate, zonelor cu interdicție temporară și definitivă de construire; • stabilirea modului de utilizare a terenurilor și condițiilor de conformare și realizare a construcțiilor etc. <p>Bugetul total: 452 800 lei.</p> <p>Finanțatori: Primăria satului Cetireni; USAID.</p> <p>Beneficiari politici sunt toți cei 2100 de locuitori ai satului.</p> <p>Rezultate obținute: Documentul elaborat de Primăria satului Cetireni reprezintă un element important pentru a consolida reglementările legale pe plan local pentru dezvoltarea localității, asigurând următoarele avantaje: climat favorabil pentru atragerea investițiilor; modele tip de proiecte tehnice elaborat la construcția capitală a drumurilor locale. Planul Urbanistic General este pentru orice localitate principalul document strategic prin care se stabilesc prioritățile de dezvoltare locală, importante pentru bunăstarea locuitorilor.</p>
<p>COMENTARIU: Consiliul de Evaluatori a considerat adoptarea proiectului de dezvoltare a PUG pentru localitățile rurale foarte importantă, dar notează că populația nu realizează adeseori valoarea acestor decizii. Evaluatorii se declară convingși de utilitatea Planul Urbanistic General, care poate crea coerență pentru dezvoltare și răspundere civică. Fiind de competența administrației locale, elaborarea PUG trebuie să implice și comunitatea. Politica raportară nu este suficient de clară cum și în ce măsură s-a urmat implicarea comunității. Se constată că adoptarea PUG a devenit un indicator de dezvoltare sustenabilă la nivel de țară. Ar fi de urmărit cum autoritățile locale vor reuși să utilizeze PUG și alte politici ale comunității pentru a crea mai mult dinamism în procesul decizional. Evaluatorii au susținut ideea că PUG nu produce schimbări majore fără crearea unui consens local între autorități și comunitate. Unii dintre evaluatori au arătat neîncrederea în capacitatea autorităților locale de a crea stimulente locale în localitățile mici, afectate de depopulare și creștere economică modestă.</p>	

Scoruri: CALITATEA [+1,8] RELEVANȚĂ (71%)

N/o	<p>TITLU: „Crearea și consolidarea lucrărilor unui Consiliu al Tinerilor din orașul Călărași”</p> <p>RAPORTOR: Nicolae Melnic, primarul orașului Călărași</p>
XI	<p>Măsura urmărită de către autoritate - Politici de implicare și participare sporită a tinerilor din localitate la exercițiul guvernării locale.</p> <p>În orașul Călărași activează un Consiliu Local al Tinerilor, care s-a lansat ca o acțiune dorită de autorități și tinerii interesați de calitatea serviciilor prestate pe plan orășenesc. Circa de 25 tineri din localitate au decis să organizeze activități de voluntariat și implicare activă, având drept scop menținerea dialogului cu anumite grupuri de copii din școlile și grădinițele orașului, activități de susținere a unor grupuri de populație în etate, orientând anumite acțiuni de voluntariat la amenajarea a patru stații de călători, facilitarea încheierii a 124 contracte de salubritate cu locuitorii orașului.</p> <p>Bugetul acestei politici: circa 5 mii lei.</p> <p>Actori implicați: APL, Comunitatea, AO „PROGenEVA”, Centrul de sănătate prietenos tinerilor „Vita-Longa”, SRL „Ghiocel”, SRL „Fidisco”, Liceul Teoretic „M. Sadoveanu”, Liceul Teoretic „V. Alecsandri”, grădinițele din oraș, întreprinderea comunală, Azilul de bătrâni din Călărași, Corpul Păcii.</p> <p>Beneficiari: Cei care au beneficiat cel mai mult de implicarea tinerilor în Consiliul Tinerilor au fost locuitorii orașului Călărași, iar în mod individual circa 25 persoane în etate de la Azilul de bătrâni și cinci familii vulnerabile, 65 de copii de la grădiniță, au fost direct asistați de Consiliu.</p> <p>Rezultate obținute: Mobilizarea și implicarea tineretului din localitate în acțiuni voluntare de interes public, schimbarea aspectului orașului și creșterea numărului de inițiative locale. Practica se remarcă prin faptul că a stimulat conceperea, scrierea și lansarea unor proiecte concrete care s-au desfășurat ca urmare a lansării Consiliului Tinerilor (cinci proiecte). Tinerii care au intrat în acest consiliu și-au ales singuri domeniile prioritare, identificând parteneri locali și străini, ceea ce a creat vizibilitate și încredere în forțele proprii.</p>
<p>COMENTARIU: Membrii Consiliului de Evaluare au notat importanța specială a proiectului din Călărași, care se rezumă la modalități efective de implicarea a tinerilor din oraș la soluționarea și/sau identificarea problemelor locale, concomitent cu dezvoltarea responsabilității asumate printre tineri. Politicile orientate spre tineri sunt esențiale pentru susținerea participării cetățenilor și implicarea lor în diverse etape ale procesului decizional. Totuși, proiectul raportat nu conține suficiente detalii despre ce fel de acțiuni și proiecte au fost conectate la inițiativa de mobilizare a tinerilor. Unii evaluatori au dorit să știe pentru ce s-au cheltuit banii raportați la cheltuieli (5000 lei sau 303\$), considerând că activitățile au fost raportate drept voluntariat. Mai mult, unii evaluatori au calificat activitățile raportate puțin relevante. Alții, la rândul lor, au susținut motivația Primăriei de a implica tinerii în acțiuni de voluntariat, mai ales în condițiile în care populația este atrasă să emigreze, subliniind că bugetul raportat este nesemnificativ pe lângă ceea ce ar trebui să facă autoritățile pentru a motiva și stimula interesul tinerilor de a fi activi.</p>	

Scoruri: CALITATEA [+1,3] RELEVANȚĂ (66%)

Fișa tehnică:

Perioada de implementare: februarie – aprilie 2018

Echipa de implementare: Anatol Moldovan

MEMBRII CONSILIULUI DE EVALUARE

1. Ana-Maria Veverița, Coordonatorul Programul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale
2. Dumitru Albulesa, Director executiv, Asociația Transportatorilor și Drumarilor din Moldova
3. Igor Neaga, Consultant regional GIZ/ADR Nord
4. Liubomir Chiriac, Vicedirector IDIS „Viitorul”
5. Ludmila Botnariuc, Secretar Administrativ, Secția Relații cu Publicul, Consiliul raional Orhei
6. Sergiu Golovco, Coordonator Achiziții publice, ADR Centru
7. Vasile Cioaric, Director de programe, Centrul „Contact”
8. Viorel Pârvan, Expert juridic IDIS „Viitorul”

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

